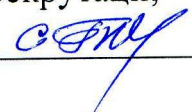

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Лаврилюк С. В.
Протокол № 4
від «20» грудня 2017 р.

Історико-філософські основи соціальної роботи

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки магістра

галузь знань 23 Соціальна робота

спеціальність 231 Соціальна робота

освітня програма Соціальна робота

Робоча програма навчальної дисципліни «Історико-філософські основи соціальної роботи» для студентів галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота.

"11" грудня, 2017р. - 23с.

Розробники: Мартіросян Л.А., доцент, канд. пед.наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Рецензент: Заремба Л.В., доцент, канд. пед. наук, доцент кафедри педагогіки

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

протокол №7 від 23.11. 2017 р.

Завідувач кафедри: _____(Гусак П.М.)
(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

протокол № 4 від 27.11. 2017р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____(Антонюк В.З.)
(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № _ від ____ . ____ . 20 _ р.

1. Опис навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь <i>магістр</i>	Характеристика навчальної дисципліни
		денна /заочна форма навчання
Кількість кредитів (5 кредит = 150 год.)	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота	нормативна / за вибором
Модулів 3		Рік підготовки (ОС «магістр» - 1,5 року навчання)
Змістових модулів 2		Семестр (ОС «магістр» - 10 семестр)
ІНДЗ: нема		Лекції 22 год.
Загальна кількість годин - 150 год.		Практичні (семінари) 20 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних Консультації самостійної роботи	Освітній ступінь магістр	Лабораторні - год.
		Самостійна робота - 98 год.
		Консультації - 10 год.
		Індивідуальна робота (лише для спеціальностей факультету мистецтв)
		Форма контролю: Екзамен – 10 сем.

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна “Історико-філософські основи соціальної роботи” у пропонованій програмі представлена як систематичний огляд процесу становлення, та розвитку філософських підходів до розуміння проблем соціальної допомоги у Західній Європі та Україні.

Зміст програми розкриває основні **концепції філософії соціальної роботи в їх історичній ретроспективі**. Він спрямований на осмислення філософії соціальної допомоги в різні історичні періоди розвитку людства. З метою об’єктивізації розуміння соціальної роботи як суспільного явища у програму введені питання з соціальної філософії, соціології, соціальної психології, соціальної педагогіки та соціальної роботи з позицій яких осмислюються проблеми соціальної допомоги у людському соціумі. Акцентується увага на впливі різноманітних психотерапевтичних, психологічних, соціологічних, філософсько-етичних, економічних, правових концепцій, шкіл та течій на процес розвитку філософських підходів до осмислення явища соціальної допомоги.

Висвітлений взаємозв’язок світогляду людини, усвідомлення свого місця і ролі у світобудові з особливостями підходів до розуміння соціальної допомоги в конкретні історичні періоди; взаємозв’язок між змістом соціальної роботи і менталітетом кожного народу, його релігійними віруваннями та регіональними особливостями історичного розвитку. У процесі розгляду особливостей філософського осмислення соціальної допомоги у різні історичні періоди розвитку західноєвропейської цивілізації особлива увага приділяється політичному характеру соціальної роботи та загальноісторичному фону, на якому відбувається еволюція філософської думки у сфері соціальної допомоги.

Програма охоплює часовий простір з найдавніших часів виникнення людської цивілізації до кінця ХХ століття, коли соціальна робота набуває принципово нової якості і філософського осмислення

Метою викладання навчальної дисципліни “Історико-філософські основи соціальної роботи” є формування у студентів знання про генезис філософсько-теоретичної думки в сфері соціальної роботи, теорії її пізнання та етичних принципів її реалізації.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

В процесі вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти професійними і загальними компетенціями.

Професійні:

розуміти і усвідомлювати філософію соціальної роботи як світоглядну і методологічну основу її теорії і практики;

- використовувати філософські підходи для аналізу конкретних проблем теорії соціальної роботи;
- використовувати філософську методологію для дослідження існуючої практики соціальної роботи;
- аналізувати і переосмислювати концепції філософії соціальної роботи в їх історичній ретроспективі.

Загальні:

- використовувати набуті знання для формування професійного світогляду та власної професійної позиції,
- застосовувати отримані уміння історико-філософського дослідження у професійній діяльності;
- використовувати набуті знання для формування професійно-значимих якостей особистості майбутнього спеціаліста;

Оволодіння професійними і загальними компетенціями передбачає оволодіння наступними

знаннями:

- про структуру філософії соціальної роботи як наукової і навчальної дисципліни;
- про основні категорії філософії соціальної роботи;
- про філософію соціальної роботи як суспільний феномен;
- про соціально-філософський контекст соціальної роботи в сучасному суспільстві, основні тенденції його розвитку;
- про зміст онтології соціальної роботи; найважливіші питання епістемології соціальної роботи; аксіології соціальної роботи; основні проблеми антропології соціальної роботи;
- про особливості історичної еволюції різноманітних філософських концепцій соціальної роботи

уміннями:

- працювати з науковою історико-філософською літературою;
- самостійно здійснювати науково-пошукову роботу, аналізувати, узагальнювати, робити висновки та використовувати набуті знання у вирішенні професійних завдань;
- здійснювати підготовку рефератів, доповідей і повідомлень використовуючи результати власної науково-пошукової роботи у сфері філософії соціальної роботи для осмислення існуючої практики;

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна включає в себе **два змістових модулі**. Перший модуль присвячений вивченню **структури філософії соціальної роботи як наукового знання** та спеціального напрямку філософських досліджень. Другий модуль – розкриває **концепції філософії соціальної роботи** в їх історичній ретроспективі. По кожному модулю подано тематичний план лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів.

Для самостійного вивчення студентам пропонуються питання, що були недостатньо глибоко розглянуті під час аудиторної роботи (на вибір викладача). Студенти готують реферати, письмові доповіді або відповіді для індивідуальних співбесід на основі запропонованої літератури. Контроль за якістю самостійної роботи здійснює викладач протягом навчального року (тести, співбесіди тощо.).

Методика та критерії оцінювання знань студентів здійснюється у відповідності до вимог Болонського процесу.

Структура навчальної дисципліни представлена у вигляді таблиці 2.

Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2.

Назви змістових модулів і тем лекційних, практичних, лабораторних занять, консультацій та самостійної роботи	Кількість годин								
	у тому числі								
	Усього 120	Лек. 22	Практ. (Семін.) 14	Лаб.	Консультації 8	Інд. робота	Сам. роб. 76	Контр. роб.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Змістовий модуль 1 Філософія соціальної роботи як наукове знання.									
Тема 1. Філософія соціальної роботи як спеціальний напрям філософських досліджень.	14	2				2		10	
Тема 2. Основні моделі філософії соціальної роботи	4	2	2						
Разом за змістовим модулем 1	18	4	2			2		20	
Змістовий модуль 2. Концепції філософії соціальної роботи в їх історичній ретроспективі.									
Тема 1. Філософія соціальної допомоги: виникнення, становлення та розвиток від архаїчної епохи до класичного Середньовіччя.	16	2	2			2		10	
Тема 2. Виникнення теорій "природного права" і "суспільного договору" та їх підходи до розуміння соціальної допомоги в епоху Відродження та Реформації.	14	2	2					10	
Тема 3. Філософська парадигма соціальної допомоги у теоріях «природного права» і «суспільного договору» у Новий час.	16	2	2			2		10	

Тема 4. Нова філософська буржуазної парадигма держави як суб'єкта соціальної допомоги у філософії Просвітництва	16	2	2				12	
Тема 5. Розвиток філософських концепцій соціальної держави та здійснення нею благодійних функцій в Західній Європі у XIX ст.	14	2	2				10	
Тема 6. Теоретичне осмислення практики соціальної роботи у першій половині XX ст.	18	2	2		2		12	
Тема 7. Осмислення філософії соціальної допомоги в теоріях соціальної держави та економічних теоріях вільного ринку у XX ст..	16	2	2				12	
Тема 8. Осмислення філософії соціальної допомоги в поглядах українських філософів, соціологів і правознавців	22	4	4		2		12	
Разом за змістовим модулем 2		18	18		8			
Усього годин	150	22	20		10		98	

5. ТЕМИ ЗАНЯТЬ

Лекції

Змістовий модуль 1. Філософія соціальної роботи як наукове знання

Тема 1. *Філософія соціальної роботи як спеціальний напрям філософських досліджень.*

1. Дефініції концептуального змісту соціальної роботи.
2. Соціальна філософія як наукове знання
3. Філософія соціальної роботи як спеціальний напрям філософських досліджень.
4. Структура філософії соціальної роботи як наукової дисципліни

Тема 2. *Основні моделі філософії соціальної роботи*

1. Філософія гуманізму в соціальній роботі.
2. Філософія позитивізму в соціальній роботі.
3. Концепції соціал-реформізму та лібералізму.
4. Філософія професіоналізму у соціальній роботі, його сутність.
5. Філософія модернізму та постмодернізму у соціальній роботі

Змістовий модуль 2. Концепції філософії соціальної роботи в їх історичній ретроспективі.

Тема 1. *Філософія соціальної допомоги: виникнення, становлення та розвиток від архаїчної епохи до класичного Середньовіччя.*

1. Природна соціальність, альтруїзм і колективізм як іманентні характеристики людини, необхідні умови її виживання, розвитку допомоги та взаємодопомоги в первісному суспільстві.

2. Формування уявлень про допомогу і взаємодопомоги у родовому суспільстві.
3. Релігійно-міфологічне обґрунтування традицій соціальної допомоги у країнах Стародавнього Сходу.
4. Виникнення нової форми суспільної думки, пізнання дійсності — філософії та поняття «філантропія». Ідеї соціальної допомоги в теоріях грецьких і римських філософів.
5. Формування християнської філософії благодійності.

Тема 2. *Виникнення теорій "природного права" і "суспільного договору" та їх підходи до розуміння соціальної допомоги в епоху Відродження та Реформації .*

1. Формування національних держав як суб'єктів соціальної допомоги в епоху класичного Середньовіччя. Міське самоврядування та його роль у зміні релігійної філософії соціальної допомоги переходу функцій соціальної благодійності від церкви до держави.
2. Зміна поглядів на сутність держави та її соціальних функцій в епоху Відродження. Зародження соціальної філософії. особливості вчень про державу та її соціальні функції Нікколо Макіавеллі, Жана Бодена, Гуго Гроція.
3. Виникнення соціальної філософії утопізму.
4. Виникнення протестантського вчення та нові підходи до принципів благодійності. Теорія соціальної благодійності Мартіна Лютера.

Тема 3. *Філософська парадигма соціальної допомоги у теоріях «природного права» і «суспільного договору» у Новий час.*

1. Виникнення культури Нового часу. Проблема взаємозалежності людини і природи у філософії Нового Часу.
2. Заміна цивільно-церковних доктрини релігійної благодійності економічними та правовими доктринами держави. Теорії Томаса Гоббса, Джона Локка, Бенедикта Спінози.
3. Концепції філософії історії, та похідні з них - теорії про державу, право, суспільство, економіку: Бернарда Мандевіля, Дейвіда Юма, Адама Сміта.

Тема 4. *Нова філософська парадигма буржуазної держави як суб'єкта соціальної допомоги у філософії Просвітництва*

1. Філософія французького Просвітництва та її вплив на розуміння соціальної допомоги. Вольтера Ш.-Л. Монтеск'є Д. Дідро П.-А. Гольбах К.-А. Гельвеція
2. Теорія соціального прогресу Анн-Робера-Жака Тюрго, Жана-Антуана Кондорсе та Іоганна-Готфріда Гердера.
3. Ідеальна держава на засадах суспільного договору і народного суверенітету Іммануїла Канта.
4. Теорія Георг-Вільгельм-Фрідріх Гегеля про громадянське суспільство як сферу приватного життя громадян
5. Розвиток теорії утопічного соціалізму. Пошук нового справедливого суспільного ладу: французький філософ Клод-Анрі Сен-Сімон, англійський економіст Роберт Оуен , французький філософ Франсуа-Марі Фур'є
6. Поняття природних прав людини і природної рівності всіх людей в теоріях діячів німецького Просвітництва: Геллерта, Клопстока, Гердера.
7. Практика реалізації філософії державного підходу до соціальної підтримки бідних верств населення в епоху Просвітництва та його доповнення законодавчим підходом.

Тема 5. *Розвиток філософських концепцій соціальної держави та здійснення нею благодійних функцій в Західній Європі у XIX ст.*

1. Оформлення наукових підходів до соціальної благодійності в Західній Європі.
2. Соціалістичні теорії та теорії солідарності або лібералізму. Теорії соціальної держави німецьких філософів Лассаля, Маркса і Енгельса.
3. Відповідальність і моральний обов'язок держави у теоріях лібералізму XIX ст.
4. Проблема соціального утримання та превентивних заходів проти

пауперизму. Теорії д'Оссонвіля, Мюнстерберга.

5. Соціально-біологічні теорії соціальних патологій Ч. Ломбразо і Д. Ферреро.

Тема 6. *Теоретичне осмислення практики соціальної роботи у першій половині ХХ ст..*

1. Виникнення соціальної роботи як теорії і практики. Ідеї соціальної допомоги Аліси Соломон, Марії Гахер, Єлизавети Фрай, Джейн Адамс.

2. Теоретичні дослідження у сфері соціальної роботи М. Річмонд.

3. Поширення ідеології індивідуального підходу до потреб клієнтів в теоріях В. Робінсон і Дж. Тефт

4. Розвиток діагностичних підходів у теорії соціальної допомоги Г. Гамільтон

5. Інтеграція діагностичної та функціональної підходів Хелен Харріс Перлман

Тема 7. *Осмислення філософії соціальної допомоги в теоріях соціальної держави та економічних теоріях вільного ринку у ХХ ст..*

1. Виникнення теорія юридичного соціалізму та її вплив на зміну філософії соціальної допомоги і теорії держави. Теорія А. Менгера.

2. Розвиток поняття «соціальна держава» у політичній економічній думці. Теорія С. де Сімонді, Дж. Кейнса.

3. Ідеї солідарності і соціальної справедливості у неолібералізмі. Соціологічна доктрина О. Конта, Еміля Дюркгейма, Л. Дюгі.

4. Виникнення концепції «соціального ринкового господарства» і їх вплив на розвиток соціальних функцій держави у неолібералізмі. Теорії Альфреда Мюллера-Армака та Людвіга Эрхарда.

5. Доктрина соціальна відповідальність бізнесу і держави. Поняття «соціальна справедливість», «соціальне забезпечення» та «соціальна держава».

Тема 8. *Осмислення філософії соціальної допомоги в поглядах українських філософів, соціологів і правознавців*

1. Філософія соціальної допомоги у дохристиянський період та в часи Київської Русі. Християнська філософія соціальної допомоги у громаді як суб'єкті соціальної допомоги.

2. Спроба науково-теоретичного усвідомлення різних форм соціальної допомоги в контексті теорій держави і прав людини у XVIII ст.. Теорії абсолютизму С. Яворського і Ф. Прокоповича.

3. Теорія природних прав людини як обґрунтування філософії допомоги в теорії Михайла Козачинського. Теорія «освіченого абсолютизму» Семена Десницького.

4. Демократичний ідеал державотворення Я. Козельського, Г. Сковороди.

5. Спроба науково-теоретичного усвідомлення різних форм соціальної допомоги в контексті ідей свободи, соціальних і політичних прав у ХІХ ст. Ідеї Тараса Шевченка та Георгія Андрузького

6. Поява соціологічних, правових та соціалістичних теорій соціальної допомоги на поч. ХХ ст. Теорія соціальної держави і прав громадянина Максима Ковалевського.

7. Теорії правової держави і соціальних функцій філософа Богдана Кістяківського.

8. Ідеї солідаризму і фізичного споріднення в теорії В. Липинського. Модель «трудова монархія».

9. Концепції національної держави.

10. Соціалістична держава та її соціальні функції у радянську добу. Поняття «соціальна справедливість», «соціальне забезпечення» та «соціальна держава» .

СЕМІНАРСЬКІ

Тема 1. *Філософія соціальної роботи як спеціальний напрям філософських досліджень. Самостійна робота – 14 год.*

1. Дефініції концептуального змісту соціальної роботи.

2. Соціальна філософія як наукове знання

3. Філософія соціальної роботи як спеціальний напрям філософських досліджень.
4. Структура філософії соціальної роботи як наукової дисципліни

Консультація – 2 год.

Література

1. Алексеев П.В. Социальная философия : Учебное пособие. — М.: ООО «ТК Велби», 2003. — 256 с.
2. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.
3. Андрущенко В.П. Сучасна соціальна філософія : Курс лекцій. — К.: Генеза, 1996. — 368 с.
4. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.
5. Гриненко Г.В. История философии: Учебник.—М.:Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.
6. Губерський Л. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : Підручник для вищих навчальних закладів. — К.: Генеза, 2006. — 656 с.
7. Качан Г. А. Теория социальной работы: Курс лекций / Г. А. Качан. – Витебск: ВГУ им. П.М. Машерова, 2007. –258 с.
8. Мальком Пейн Социальная работа: современная теория : учебное пособие/ Малькольм Пэйн; под ред. Дж. Камплинга; (перевод с английского О. В. Бойко, Б. Н. Мотенко). науч. ред. русс, текста докт. филос. наук, проф. И. В. Наместникова. — Москва.: Издательский центр «Академия», 2007 - 392 с.
9. Новейший философский словарь / [под ред. А. А. Грицанова]. – 3-е изд., исправл. – Мн.: Книжный Дом. 2003. – 1280 с.
- 10 Пинкус А. Практика социальной работы (формы и методы): [учеб. пособ.] / А. Пинкус, А. Минахен; [пер. с англ. С. Н. Козлова]. – М.: Союз, 1993. – 240 с.
11. Соколов С.В. Социальная философия: Учебное пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ- ДАНА, 2003. — 440 с.

Тема 2. Основні моделі філософії соціальної роботи 2 год

1. Філософія гуманізму в соціальній роботі.
2. Філософія позитивізму в соціальній роботі.
3. Концепції соціал-реформізму та лібералізму.
4. Філософія професіоналізму у соціальній роботі, його сутність.
5. Філософія модернізму та постмодернізму у соціальній роботі

Самостійна робота – 12 год.

Література

1. Алексеев П.В. Социальная философия : Учебное пособие. — М.: ООО «ТК Велби», 2003. — 256 с.
2. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.
3. Андрущенко В.П. Сучасна соціальна філософія : Курс лекцій. — К.: Генеза, 1996. — 368 с.
4. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.
5. Гриненко Г.В. История философии: Учебник.—М.:Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.
6. Губерський Л. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : Підручник для вищих навчальних закладів. — К.: Генеза, 2006. — 656 с.
7. Качан Г. А. Теория социальной работы: Курс лекций / Г. А. Качан. – Витебск: ВГУ им. П.М. Машерова, 2007. –258 с.
8. Мальком Пейн Социальная работа: современная теория : учебное пособие/ Малькольм Пэйн; под ред. Дж. Камплинга; (перевод с английского О. В. Бойко, Б. Н. Мотенко). науч. ред. русс, текста докт. филос. наук, проф. И. В. Наместникова. — Москва.: Издательский центр «Академия», 2007 - 392 с.

9. Новейший философский словарь / [под ред. А. А. Грицанова]. – 3-е изд., исправл. – Мн.: Книжный Дом. 2003. – 1280 с.
- 10 Пинкус А. Практика социальной работы (формы и методы): [учеб. пособ.] / А. Пинкус, А. Минахен; [пер. с англ. С. Н. Козлова]. – М.: Союз, 1993. – 240 с.
11. Соколов С.В. Социальная философия: Учебное пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ- ДАНА, 2003. — 440 с.

Змістовий модуль 2. Концепції філософії соціальної роботи в їх історичній ретроспективі.

Тема 1. Філософія соціальної допомоги: виникнення становлення та розвиток від архаїчної епохи до класичного Середньовіччя. -2 год.

1. Зародження уявлень про допомогу і взаємодопомогу в архаїчну епоху.
2. Релігійно-міфологічне обґрунтування традицій соціальної допомоги у країнах Стародавнього Сходу.
3. Філософські погляди грецьких та римських мислителів на проблему соціальної допомоги: Демокріта, Платона, Арістотеля, Луція-Анней Сенеки, Марка Аврелія, стоїків.
4. Оформлення християнських уявлень про допомогу ближньому в епоху раннього середньовіччя: Григорій Богослов, Іоанн Златоуст, Єфрем Сирий, Федір Студит, Іоанн Дамаскін, Афанасій Олександрійський, Василь Великий, Григорій Ніський, Аврелій Августин.
5. Погляди на державу і її соціальну функцію Фоми Аквінського, Марселія Падуанського.

Консультація – 2 год.

Завдання для самостійного опрацювання (12 год.)

1. Визначте різницю у поглядах на проблему соціальної допомоги грецьких і римських філософів.
2. Поясніть чим відрізняється релігійно-міфологічне обґрунтування традицій соціальної допомоги у країнах Стародавнього Сходу та філософії античного світу
3. Чи можна стверджувати що релігійно-міфологічний підхід до обґрунтування традицій соціальної допомоги у країнах Стародавнього Сходу був застосований у християнстві. Поясніть власну позицію.
4. Чим відрізняються погляди на державу і її соціальну функцію у релігійних теологів Фоми Аквінського, Марселія Падуанського та античних філософів Платона, Арістотеля.

Література

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.
2. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.
3. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. — М.: Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.
4. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века)/К. В. Кузьмин, Б. А. Сутырин. – М., Екатеринбург, 2005.
5. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи /Лукашевич М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і випр.— К.: МАУП, 2003. — 168 с
6. Любашенко В.І. Історія протестантизму в Україні [Текст] : курс лекцій / В. І. Любашенко ; Міжнародний фонд "Відродження". - Львів : Просвіта, 1995. - 350 с.
7. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.
8. Попович Г. Соціальна робота в Україні та за рубежом / Г. Попович. – Ужгород: Граджа, 2000. – 134 с.
9. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / [за ред. В. П. Андрущенко]. – К.: УДЦССМ, 2002. – 536 с.
10. Соціальна робота: Основи соціальної роботи / [в 3 ч., за ред. Т. Семигіної, І.

Григи]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 1. – 178 с.

11. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с.

12. Теорії і методи соціальної роботи / [за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича]. — К.: Академвидав, 2005. — 328 с.

13. Фірсон М. В., Студьонова Е. Г. Теорія соціальної роботи: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛА ДОС, 2001.-432с

14. Хамітов Н., Гармаш Л. Історія філософії: Проблема людини та її меж. Навч. пос. — К.: Кондор, 2006. — 296 с.

Тема 2. Виникнення теорій "природного права" і "суспільного договору" та їх підходи до розуміння соціальної допомоги в епоху Відродження та Реформації . – 2 год.

1. Виникнення в епоху Відродження нової соціальної парадигми – гуманізму.

2. Особливості формування національних держав як суб'єктів соціальної допомоги в епоху класичного Середньовіччя.

3. Зміна поглядів на сутність держави та її соціальні функції в епоху пізнього Відродження:

а) вчення про державу і державну владу Нікколо Макіавеллі .

б) теорія абсолютизму французький юрист Жан Боден

в) Ідея "природного права" Гуго Гроція

4. Виникнення теорії утопізму. Погляди на державу Томаса Мора і Томмазо Кампанелли

5. Виникнення протестантського вчення та нові підходи до принципів благодійності. Теорія держави і її соціальних функцій Мартіна Лютера.

6. Набуття державою функцій соціальної благодійності шляхом введення оподаткування та прийняття законів спрямованих на боротьбу з жебрацтвом в епоху пізнього Середньовіччя.

Завдання(для самостійного опрацювання (12 год.)

1. Вкажіть особливості розуміння блага у філософії Нового часу та причини зміни ідеалу „істинно віруючого”.

2. Визначте різницю у розумінні милосердя і співчуття у католицькій релігії та протестантстві.

3. Визначте різницю у поглядах на соціальну допомогу між теоріями держави і утопізму епохи Відродження і Реформації.

4. Чому ремісничий цех та міське самоврядування детермінували появу світських форм соціальної допомоги.

5. Поясніть вплив середньовічної економіки на виникнення голоду та масових епідемій.

6. Виникнення ізоляторів для хворих, трансформація їх благодійних функцій від надання допомоги до ізоляції від суспільства.

7. У чому проявлялись труднощі церковно-монастирської системи допомоги у здійсненні її благодійницьких функцій.

8. Спроби втручання держави, як нового соціального інституту у церковно-монастирську систему соціальної допомоги.

Література

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.

2. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.

3. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. — М.: Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.

4. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века)/К. В. Кузьмин, Б. А.. Сутырин. – М., Екатеринбург, 2005.

5. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи /Лукашевич М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і випр.— К.: МАУП, 2003. — 168 с

6. Любащенко В.І. Історія протестантизму в Україні [Текст] : курс лекцій / В. І. Любащенко ; Міжнародний фонд "Відродження". - Львів : Просвіта, 1995. - 350 с.
7. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.
8. Попович Г. Соціальна робота в Україні та за рубежом / Г. Попович. – Ужгород: Граджа, 2000. – 134 с.
9. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / [за ред. В. П. Андрущенко]. – К.: УДЦССМ, 2002. – 536 с.
10. Соціальна робота: Основи соціальної роботи / [в 3 ч., за ред. Т. Семигіної, І. Григи]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 1. – 178 с.
11. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с.
12. Теорії і методи соціальної роботи / [за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича]. – К.: Академвидав, 2005. – 328 с.
13. Фірсов М. В., Студьонова Е. Г. Теорія соціальної роботи: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛА ДОС, 2001.-432с
14. Хамітов Н., Гармаш Л. Історія філософії: Проблема людини та її меж. Навч. пос. — К.: Кондор, 2006. — 296 с.

Тема 3. Філософська парадигма соціальної допомоги у теоріях «природного права» і «суспільного договору» у Новий час.

1. Нова філософська парадигма держави як суб'єкта соціальної допомоги у буржуазному суспільстві.
2. Розвиток ідей "природного права" і "суспільного договору" в теоріях Томаса Гоббса (монархія), Джона Локка (демократія). Проблема приватної власності та форм правління в теорії Бенедикта Спінози.
3. Ідеї соціальної благодійності в теоріях буржуазної держави: вчення про державу Бернарда Мандевіля; ідея «війни проти усіх» в теорії держави Антоні Шефтсбері; ідея «державність через родину і армію» в теорії Д. Юма.
4. Проблема соціальної благодійності у новому напрямку філософії - політичній економії. Вчення Адама Сміта.

Консультація 2 год

Завдання для самостійного опрацювання (12 год.)

1. Вкажіть причини необхідності створення державної системи благодійництва у Європі.
2. Вкажіть причини кризи церковно-громадської системи піклування у Новий час.
3. Як змінилось відношення до жебраків і бідняків зі сторони суспільства і церкви в Новий час.
4. Філософія допомоги у ранньобуржуазному суспільстві. Проекти боротьби з жебрацтвом.
5. Огрунтуйте роль держави у боротьбі з соціальними проблемами. У чому проявляється її функція соціальної благодійності.
6. Обгрунтуйте принцип «праця як засіб перевиховання» у формуванні філософії соціальної допомоги у буржуазному суспільстві

Література

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.
2. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.
3. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. — М.: Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.
4. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века)/К. В. Кузьмин, Б. А. Сутырин. – М., Екатеринбург, 2005.
5. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи /Лукашевич

- М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і випр. — К.: МАУП, 2003. — 168 с
6. Любашенко В.І. Історія протестантизму в Україні [Текст] : курс лекцій / В. І. Любашенко ; Міжнародний фонд "Відродження". - Львів : Просвіта, 1995. - 350 с.
 7. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.
 8. Попович Г. Соціальна робота в Україні та за рубежем / Г. Попович. – Ужгород: Граджа, 2000. – 134 с.
 9. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / [за ред. В. П. Андрущенко]. – К.: УДЦССМ, 2002. – 536 с.
 10. Соціальна робота: Основи соціальної роботи / [в 3 ч., за ред. Т. Семигіної, І. Григи]. – К.: Вид. дім «Кієво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 1. – 178 с.
 11. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с.
 12. Теорії і методи соціальної роботи / [за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича]. – К.: Академвидав, 2005. – 328 с.
 13. Фірсов М. В., Студьонова Е. Г. Теорія соціальної роботи: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛА ДОС, 2001.-432с
 14. Хамітов Н., Гармаш Л. Історія філософії: Проблема людини та її меж. Навч. пос. — К.: Кондор, 2006. — 296 с.

Тема 4. Нова філософська буржуазної парадигма держави як суб'єкта соціальної допомоги у філософії Просвітництва

1. Погляди французьких просвітників на державу та соціальну допомогу.
2. Ідеальна держава на засадах суспільного договору і народного суверенітету Іммануїла Канта.
3. Теорія Георг-Вільгельм-Фрідріх Гегеля про громадянське суспільство як сферу приватного життя громадян.
4. Розвиток теорії утопічного соціалізму. Пошук нового справедливого суспільного ладу: французький філософ Клод-Анрі Сен-Сімон, англійський економіст Роберт Оуен , французький філософ Франсуа-Марі Фур'є
5. Поняття природних прав людини і природної рівності всіх людей в теоріях діячів німецького Просвітництва: Геллерта, Клопстока, Гердера
6. Юридичне закріплення прав людини і природної рівності всіх людей в епоху пізнього Середньовіччя і Нового часу.

Завдання для самостійного опрацювання (12 год.)

1. Обгрунтуйте взаємозв'язок цінностей Просвітництва з реформування ранньобуржуазної системи соціальної допомоги – «ізоляції».
2. Схарактеризуйте основні цінності буржуазного суспільства та особливості їх втілення у життя на прикладі Великої Французької революції.
3. Обгрунтуйте чому визнання прав людини було не сумісне з традицією ізоляції, як формою соціальної опіки над наужденними.
4. Погляди Вольтера на державу і її соціальну функцію.
5. Концепції правової держави Ш.-Л. Монтеск'є.
6. Свобода і безумовна рівність юридичних прав усіх людей в теорії Жан-Жак Руссо.
7. Концепцій природного права Д. Дідро.
8. Теорії конституційної монархії П.-А. Гольбаха.
9. Ідеї буржуазного суспільства в теорії К.-А. Гельвеція.
10. Теорія соціального прогресу Анн-Робера-Жака Тюрго, Жана-Антуана Кондорсе та Іоганна-Готфріда Гердера.

Література

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.
2. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.
3. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. — М.: Юрайт-Издат, 2004. —

4. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века)/К. В. Кузьмин, Б. А. Сутырин. – М., Екатеринбург, 2005.
5. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи /Лукашевич М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і випр.— К.: МАУП, 2003. — 168 с
6. Любашенко В.І. Історія протестантизму в Україні [Текст] : курс лекцій / В. І. Любашенко ; Міжнародний фонд "Відродження". - Львів : Просвіта, 1995. - 350 с.
7. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.
8. Попович Г. Соціальна робота в Україні та за рубежом / Г. Попович. – Ужгород: Граджа, 2000. – 134 с.
9. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / [за ред. В. П. Андрущенко]. – К.: УДЦССМ, 2002. – 536 с.
10. Соціальна робота: Основи соціальної роботи / [в 3 ч., за ред. Т. Семигіної, І. Григи]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 1. – 178 с.
11. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с.
12. Теорії і методи соціальної роботи / [за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича]. – К.: Академвидав, 2005. – 328 с.
13. Фірсов М. В., Студьонова Е. Г. Теорія соціальної роботи: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛА ДОС, 2001.-432с
14. Хамітов Н., Гармаш Л. Історія філософії: Проблема людини та її меж. Навч. пос. — К.: Кондор, 2006. — 296 с.

Тема 5. *Розвиток філософських концепцій соціальної держави та здійснення нею благодійних функцій в Західній Європі у XIX ст.*

1. Філософія соціальної благодійності в соціалістичних теоріях та теоріях солідарності або лібералізму. Теорії П.Ж. Прудона, Лассаля, Маркса і Енгельса.
2. Роль держави в справі допомоги нужденним. Проблеми соціального утримання, право особи на допомогу і проблема пауперизму та бідності. Ідеї д'Оссонвіля, Мюнстерберга.
3. Започаткування соціологічних досліджень «людей потребуючих» Чарльзом Бутом.
4. Теорії соціально-біологічного детермінізму Ч. Ломброзо і Д. Ферреро у соціальній благодійності.
5. Ідеї превенції пауперизму В. Рошера. Виникнення потреби у професії соціального піклувальника.
6. Практичне набуття державою як соціальним інститутом ознак соціальної держави. Виникнення соціального страхування як нового виду соціальної допомоги в індустріальному суспільстві. Прийняття соціального законодавства. Розвиток державних підходів до надання медичних та освітніх послуг.

Завдання для самостійного опрацювання (12 год.)

1. Вкажіть причини початку реформування соціальної сфери у європейському суспільстві.
2. Обґрунтуйте вплив теорій соціальної держави на виникнення соціального законодавства у європейських країнах .
3. Обґрунтуйте взаємозв'язок зміни змісту злочинності у буржуазному суспільстві на виникнення ідеї гуманізації покарань.
4. Ідеї соціальної благодійності через використання в'язниці, як інструменту перевиховання і покарання.
5. Вплив робітничих рухів у Європі на розвиток ідей «соціальної держави».
6. Вплив соціальних патологій на виникнення теорій соціально-біологічного детермінізму.
7. Концепція «карцерної» системи. Спеціалізована допомога, як основна ідея соціальної благодійності.

Література

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.
2. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.
3. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. — М.: Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.
4. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века)/К. В. Кузьмин, Б. А. Сутырин. – М., Екатеринбург, 2005.
5. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи /Лукашевич М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і випр.— К.: МАУП, 2003. — 168 с
6. Любашенко В.І. Історія протестантизму в Україні [Текст] : курс лекцій / В. І. Любашенко ; Міжнародний фонд "Відродження". - Львів : Просвіта, 1995. - 350 с.
7. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.
8. Попович Г. Соціальна робота в Україні та за рубежом / Г. Попович. – Ужгород: Граджа, 2000. – 134 с.
9. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / [за ред. В. П. Андрущенко]. – К.: УДЦССМ, 2002. – 536 с.
10. Соціальна робота: Основи соціальної роботи / [в 3 ч., за ред. Т. Семигіної, І. Григи]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 1. – 178 с.
11. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с.
12. Теорії і методи соціальної роботи / [за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича]. – К.: Академвидав, 2005. – 328 с.
13. Фірсов М. В., Студьонова Е. Г. Теорія соціальної роботи: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. - М. : Гуманит. изд. центр ВЛА ДОС, 2001.-432с
14. Хамітов Н., Гармаш Л. Історія філософії: Проблема людини та її меж. Навч. пос. — К.: Кондор, 2006. — 296 с.

Тема 6. Теоретичне осмислення практики соціальної роботи у першій половині ХХ ст.. – 2 год.

1. Виникнення соціальної роботи як теорії і практики. Боротьба жінок за громадянські права та перші практичні кроки феміністок в області теоретичного осмислення соціальної роботи зроблені Алісою Солонен в Німеччині, Марією Гахер у Франції, Єлизаветою Фрай в Англії, Джейн Адамс в США.

2. Теоретичні дослідження М. Річмонд (M.Richmond). Поширення ідеології індивідуального підходу до потреб клієнтів в теоріях В. Робінсон (V.Robinson) і Дж. Тефт (J.Taft).

3. Розвиток діагностичних підходів у теорії соціальної роботи Г. Гамільтон (G.Hamilton), Дослідження Ф. Бістека (F.Biestek), де осмислювався взаємодії соціального працівника і клієнта.

4. Інтеграція діагностичної та функціональної підходів Хелен Харріс Перлман (Helen Harris Perlman)

Завдання для самостійного опрацювання (12 год.)

1. Виникнення феміністичного руху та його роль у розвитку ідей соціальної держави.

2. Виникнення ювенального правосуддя у США та його роль у формуванні нової моделі соціальної опіки і піклування.

3. Обґрунтуйте відмінності між діагностичними та функціональними підходами у теорії соціальної роботи.

Консультація -2 год.

Література

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський

контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.

2. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.

3. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. — М.: Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.

4. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века)/К. В. Кузьмин, Б. А. Сутырин. – М., Екатеринбург, 2005.

5. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи /Лукашевич М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і випр.— К.: МАУП, 2003. — 168 с

6. Любашенко В.І. Історія протестантизму в Україні [Текст] : курс лекцій / В. І. Любашенко ; Міжнародний фонд "Відродження". - Львів : Просвіта, 1995. - 350 с.

7. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.

8. Попович Г. Соціальна робота в Україні та за рубежом / Г. Попович. – Ужгород: Граджа, 2000. – 134 с.

9. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / [за ред. В. П. Андрущенко]. – К.: УДЦССМ, 2002. – 536 с.

10. Соціальна робота: Основи соціальної роботи / [в 3 ч., за ред. Т. Семигіної, І. Григи]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 1. – 178 с.

11. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с.

12. Теорії і методи соціальної роботи / [за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича]. – К.: Академвидав, 2005. – 328 с.

13. Фірсов М. В., Студьонова Е. Г. Теорія соціальної роботи: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛА ДОС, 2001.-432с

14. Хамітов Н., Гармаш Л. Історія філософії: Проблема людини та її меж. Навч. пос. — К.: Кондор, 2006. — 296 с.

Тема 7. Осмислення філософії соціальної допомоги в теоріях соціальної держави та економічних теоріях вільного ринку у XX ст.. – 2 год.

1. Виникнення теорія юридичного соціалізму та її вплив на зміну філософії соціальної допомоги і теорії держави. Теорія А.Менгера. Праця А.Менгера «Нове вчення про державу», визначення соціалістичної держави в юридичних термінах.

2. Виникнення в теорії і практиці поняття «соціальна держава», вплив економічних теорій на її розвиток. Розвиток поняття «соціальна держава» в праці С.де Сісмонді “Нові принципи політичної економії”

3. Світова економічна криза 1929-1933 та її вплив на ідеї вільного ринку. Пошуки нових доктрин. «Загальна теорія зайнятості проценту і грошей» Дж. Кейнса. Вплив кейнсіанства на формування соціальної держави.

4. Ідеї солідарності і соціальної справедливості у неолібералізмі:

а) ідеї солідаризму, в соціологічній доктрині О.Конта про суспільство;

б) поняття «солідарність» у книзі «Про поділ суспільної праці» французького соціолога-позитивіста Еміля Дюркгейма

в) концепція «Корпоративної» держави Л.Дюгі. Обґрунтуванням класової солідарності в книгах «Держава, об’єктивне право і позитивний закон», «Суспільство, особистість і держава». Розуміння ним понять “соціальні права”, «соціальна солідарність».

5. Виникнення концепції «соціального ринкового господарства» і їх вплив на розвиток соціальних функцій держави. у неолібералізмі. Теорії Альфреда Мюллера-Армака та Людвіга Эрхарда .

6. Філософія соціального допомоги в контексті сучасного погляду на теорію соціального ринкового господарства. Соціальна відповідальність бізнесу і держави. Ідеї О. Шлехта, Х.Ватрина, К.В. Нёрра, Э. Ясаи, Й. Штарбатти. Поняття «соціальна справедливість» і «соціальне забезпечення» та «соціальної держави» у їх теоріях.

1. Суперечності і недоліки «карцерної» концепції опіки. Розробка нових пріоритетів в соціальній політиці держави.
2. Формування нової мети соціальної роботи у середині ХХ ст.: суспільна злагода і стабільність.
3. Філософія приватної благодійності у ХХ ст..
4. Взаємодія суспільства і церкви в питаннях опіки і піклування.
5. Європейська та американська моделі соціальної роботи і соціального забезпечення.

Література

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.
2. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.
3. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. — М.: Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.
4. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века)/К. В. Кузьмин, Б. А. Сутырин. – М., Екатеринбург, 2005.
5. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи /Лукашевич М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і випр.— К.: МАУП, 2003. — 168 с.
6. Мальком Пейн Социальная работа: современная теория : учебное пособие/ Малькольм Пэйн; под ред. Дж. Камплинга; (перевод с английского О. В. Бойко, Б. Н. Мотенко). науч. ред. русс, текста докт. филос. наук, проф. И. В. Наместникова. — Москва.: Издательский центр «Академия», 2007 - 392 с.
7. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.
8. Попович Г. Соціальна робота в Україні та за рубежом / Г. Попович. – Ужгород: Граджа, 2000. – 134 с.
9. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / [за ред. В. П. Андрущенко]. – К.: УДЦССМ, 2002. – 536 с.
10. Соціальна робота: Основи соціальної роботи / [в 3 ч., за ред. Т. Семигіної, І. Григи]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 1. – 178 с.
11. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с.
12. Теорії і методи соціальної роботи / [за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича]. – К.: Академвидав, 2005. – 328 с.
13. Фірсов М. В., Студьонова Е. Г. Теорія соціальної роботи: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. - М. : Гуманит. изд. центр ВЛА ДОС, 2001.-432с
14. Хамітов Н., Гармаш Л. Історія філософії: Проблема людини та її меж. Навч. пос. — К.: Кондор, 2006. — 296 с.

Тема 8. *Осмислення філософії соціальної допомоги в поглядах українських філософів, соціологів і правознавців - 4 год.*

1. Спроба науково-теоретичного усвідомлення різних форм соціальної допомоги в контексті ідей свободи, соціальних і політичних прав у ХІХ ст.. Ідеї Тараса Шевченка . Конституції Слов'янських Сполучених Штатів Георгія Андрузького.
2. Поява соціологічних, правових та соціалістичних теорій соціальної допомоги на поч. ХХ ст..
 - а) теорія держави і прав громадянина Максима Ковалевського
 - б) соціологічна теорія прав громадянина і соціальних функцій держави Богдана Кістяківського.
3. Соціальні функції держави у правових концепціях в Україні у перших десятиліттях ХХ ст. :
 - а) ідеї солідаризму і фізичного споріднення в теорії В. Липинського. Модель «трудової монархії».
 - б) націоналістична концепція державності Миколи Міхновського .

Етнічна державність, ідея національного солідаризму.

в) теорія української держави Дмитра Донцова, Миколи Сціборського

г) національно-демократичної модель держави Станіслава Дністрянського, Володимира Старосольського

д) ідеї соціальної держави Михайла Туган-Барановського, Михайла Грушевського, Володимира Винниченка.

ж) філософія соціалістичної держави та її соціальних функції у радянську добу.

Завдання для самостійного опрацювання (12 год.)

1. Філософія соціальної допомоги у дохристиянський період та в часи Київської Русі. Християнська філософія соціальної допомоги у громаді як суб'єкті соціальної допомоги.

2. Спроба науково-теоретичного усвідомлення різних форм соціальної допомоги в контексті теорій держави і прав людини у xviii ст:

а) теорії абсолютизму С Яворського і Ф. Прокоповича.

б) теорія природних прав людини як обґрунтування філософії допомоги в теорії Михайла Козачинського.

в) теорія «освіченого абсолютизму» Семена Десницького.

3. Демократичний ідеал державотворення Я. Козельського, Г. Сковороди. Їх погляди на проблему державної благодійності з позицій філософії Просвітництва .

Консультація – 2 год.

Література

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.

2. Білодід Ю. М. Філософія. Український світоглядний акцент. На- вч. пос. — К.: Кондор, 2006. — 358 с

3. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.

4. Волович В. І. Проблеми соціального розвитку українського суспі- льства // Вісник Київського університету. Серія: Філософія, політологія, психологія. — К. 1993. — С. 3—16.

5. Горілій А.Г. Історія соціальної роботи в Україні: Курс лекцій.– Тернопіль, 2001. – 66 с.

6. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. — М.: Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.

7. Грішнова О. А. Людський розвиток. Навч. пос. — К.: Консум, 2006. — 308 с.

8. Катаєв С. Л. Сучасне українське суспільство: Навч. пос. — К.: Атіка, 2006. — 200 с.

9. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века)/К. В. Кузьмин, Б. А.. Сутырин. – М., Екатеринбург, 2005.

10. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи /Лукашевич М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і випр.— К.: МАУП, 2003. — 168 с.

11. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.

12. Попович Г. Соціальна робота в Україні та за рубежом / Г. Попович. – Ужгород: Граджа, 2000. – 134 с.

13. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / [за ред. В. П. Андрущенко]. – К.: УДЦССМ, 2002. – 536 с.

14. Соціальна робота: Основи соціальної роботи / [в 3 ч., за ред. Т. Семигіної, І. Григи]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – Ч. 1. – 178 с.

15. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с.

16. Щокін Г. В. Закони соціального розвитку і управління. — К.: МАУП, 2006. — 192 с.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

ІНДЗ – відсутнє.
Форма підсумкового контролю успішності навчання -екзамен

Розподіл балів, які отримують студенти

Таблиця 3

Поточний контроль (маж = 40 балів) 8р. * 5 б. = 40 б.										Модульний контроль (маж = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1										Модуль 3		
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2								МКР 1	МКР 2	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	60		100
0												

Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Критерії поточного оцінювання виступу (доповіді) студента на практичному занятті.

В оцінці теоретичних знань студентів враховуються наступні моменти: достатність об'єму відповіді (повна, недостатньо повна, неповна); ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами; зрозумілість основного завдання запитання; логічність викладу матеріалу; обґрунтованість основних положень власних міркувань; нетрадиційність підходу до викладу відповіді; уміння інтегрувати та диференціювати знання.

В оцінці практичних завдань враховується здатність студентів: усвідомлювати вимогу завдань; перекладати їх на мову наукових понять; застосувати принципи, закономірності, правила для вирішення конкретних завдань; прогнозувати очікувані результати від запропонованих рішень; вибирати найраціональніші та неординарні способи розв'язання завдань; логічно і аргументовано викладати суть власних суджень і рішень.

Оцінка "п*ять" балів виставляється студентам, які в повному об'ємі володіють програмовим матеріалом з навчального предмету, обізнані з усіма поняттями та термінами і адекватно оперують ними під час відповідей на поставлені питання. А також посилаються на наукові дослідження, ознайомлені з спеціальною літературою. Для отримання вищого балу студенти повинні продемонструвати творчу самостійність, здатність аналізувати факти, що стосуються соціальної роботи, приймати рішення щодо використання ефективних методів і форм соціальної роботи. При оцінюванні враховуються уміння аргументувати власне судження теоретичними та фактичними

положеннями.

Оцінка "чотири" бали виставляється також за умов достатньо повного володіння знаннями з навчального предмету. Відповідь студента має бути правильною, обґрунтованою, демонструвати уміння аналізу теоретичного матеріалу, уміння самостійної навчально-пізнавальної діяльності, здатність викладати матеріал в певній логічній послідовності. Одночасно в роботі може бути допущено дві-три несуттєві помилки чи деяка неповнота відповіді, кострубатість і скутість у висловленій думці.

Оцінка "три" бали виставляється за знання, що продемонстрували в неповному об'ємі. Вони як правило носять фрагментарний і короткий характер. Теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Відчувається, що студент обізнаний з літературними джерелами з предмету, але не всіма і не може дати достатньої критичної оцінки.

Оцінка "два - один" бал виставляється за активну участь у практичному занятті

Під час практичних занять кожен студент повинен виступити не менше ніж 8 разів. Максимальна кількість балів, які він може набрати за відповіді – 40 (8*5). Максимальна кількість балів поточного оцінювання за модуль – 40.

8. Рекомендована література

Методичне забезпечення

1. Навчальна програма «Історико-філософські основи соціальної роботи» для студентів галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 231 «Соціальна робота».

2. Робоча програма «Історико-філософські основи соціальної роботи» для студентів галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 231 «Соціальна робота».

Підручники і посібники

1. Алексеев П.В. Социальная философия : Учебное пособие. — М.: ООО «ТК Велби», 2003. — 256 с.

2. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: Західноєвропейський контекст : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Тандем, 2000. — 416 с.

Андрущенко В.П. Сучасна соціальна філософія : Курс лекцій. — К.: Генеза, 1996. — 368 с.

3. Білодід Ю. М. Філософія. Український світоглядний акцент. На- вч. пос. — К.: Кондор, 2006. — 358 с.

4. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А.. Соціологія. Навчальний посібник. - К.: КОНДОР, - 2009. - 550с.

5. Волович В. І. Проблеми соціального розвитку українського суспі- льства // Вісник Київського університету. Серія: Філософія, політологія, психологія. — К. 1993. — С. 3—16.

6. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи в Україні: Курс лекцій. – Тернопіль, 2001. – 66 с.

7. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. — М.: Юрайт-Издат, 2004. — 688 с.

8. Грішнова О. А. Людський розвиток. Навч. пос. — К.: Консум, 2006. — 308 с.

9. Губерський Л. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : Підручник для вищих навчальних закладів. — К.: Генеза, 2006. — 656 с.

10. Катаев С. Л. Сучасне українське суспільство: Навч. пос. — К.: Атіка, 2006. — 200 с.

11. Качан Г. А. Теория социальной работы: Курс лекций / Г. А. Качан. – Витебск: ВГУ им. П.М. Машерова, 2007. –258 с.

12. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века)/К. В. Кузьмин, Б. А.. Сутырин. – М., Екатеринбург, 2005.

13. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи /Лукашевич М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і випр.— К.: МАУП, 2003. — 168 с

14. Любашенко В.І. Історія протестантизму в Україні [Текст] : курс лекцій / В. І. Любашенко ; Міжнародний фонд "Відродження". - Львів : Просвіта, 1995. - 350 с.

15. Мальком Пейн Социальная работа: современная теория : учебное пособие/

Малькольм Пэйн; под ред. Дж. Камплинга; (перевод с английского О. В. Бойко, Б. Н. Мотенко). науч. ред. русс, текста докт. филос. наук, проф. И. В. Наместникова. — Москва: Издательский центр «Академия», 2007 - 392 с.

16. Новейший философский словарь / [под ред. А. А. Грицанова]. — 3-е изд., исправл. — Мн.: Книжный Дом. 2003. — 1280 с.

17. Основы социальной работы: Учеб. пособие для нач. проф. образования / С. В. Ханжин, Т. П. Карпова, М. П. Ерофеева и др; Под ред. С. В. Ханжина. - М.: Издательский центр «Академия», 2001. - 144с.

18. Павленок, П. Д. Теорія, історія та методика соціальної роботи: Навчальний посібник. - 3-е вид. - М.: Видавничо-торгова корпорація «Дашков і К °», 2005. - 476 с.

19. Пинкус А. Практика социальной работы (формы и методы): [учеб. пособ.] / А. Пинкус, А. Минахен; [пер. с англ. С. Н. Козлова]. — М.: Союз, 1993. — 240 с.

20. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.

21. Попович Г. Соціальна робота в Україні та за рубежом / Г. Попович. — Ужгород: Граджа, 2000. — 134 с.

22. Соколов С.В. Социальная философия: Учебное пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ- ДАНА, 2003. — 440 с.

23. Соціальна робота / Під загальною редакцією проф. В. І. Курбатова. Серія «Підручники, навчальні посібники». - М. Ростов н / Д: «Фенікс», 2000 .- 576 с.76-82

24. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / [за ред. В. П. Андрущенко]. — К.: УДЦССМ, 2002. — 536 с.

25. Соціальна робота: Основи соціальної роботи / [в 3 ч., за ред. Т. Семигіної, І. Григи]. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. — Ч. 1. — 178 с.

26. Соціальна робота: теорія і практика:навч. посібник / Відп. Ред. д.і.н., проф. Є.І. Холостова, д.і.н., проф. А.С. Сорвіно. - М.: ИНФРА-М, 2003. - 427 с. - (Серія «Вища освіта»).

27. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с.

28. Теорії і методи соціальної роботи / [за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича]. — К.: Академвидав, 2005. — 328 с.

29. Тетерский С. В. Введение в социальную работу. / С. В. Тетерский. — М.: Академический проект, 2003. — 496 с.

30. Фірсов М. В., Студьонова Е. Г. Теорія соціальної роботи: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛА ДОС, 2001.-432с

31. Хамітов Н., Гармаш Л. Історія філософії: Проблема людини та її меж. Навч. пос. — К.: Кондор, 2006. — 296 с.

32. Холостова Є. І. Соціальна робота: Навчальний посібник. - 5-е вид. - М.: Видавничо-торгова корпорація «Дашков і К" », 2007. - 668 с.

33. Щокін Г. В. Закони соціального розвитку і управління. — К.: МАУП, 2006. — 192 с.

Монографії та колективні видання

1. Динамика ценностей в социальной работе / Под ред. Стивена Шардлоу. — К.: Асоціація психіатрів України, 1996. — 142 с.

2. Никифоров А. Л. Философия науки: История и методология / А. Л. Никифоров. — М.: Дом интеллектуальной книги, 1998. — 280 с.

3. Оболонский А. В. Драма российской политической истории: система против личности / А. В. Облонский. — М.: Юрист, 1994. — 352 с.

4. Печчеи А. Человеческие качества / А. Печчеи; [пер. с англ. О. В. Захаровой]. — М.: Прогресс, 1985. — 312 с.

5. Платон Государство / Платон: [соч. в 4-х т.; пер. с древнегреч., общ. ред. А. Ф. Loseva, В. Ф. Asmusa, А. А. Тахо-Годи]. — М.: Мысль, 1994. — Т. 3. — 656 с.

6. Платон Законы / Платон: [соч. в 3-х т.; пер. с древнегреч., общ. ред. А. Ф. Loseva, В. Ф. Asmusa]. — М.: Мысль, 1972. — Т.3., Ч.2. — 678 с.

7. Платон Менон / Платон: [собр. соч. в 4-х т.; пер. с древнегреч., общ. ред. А. Ф. Loseva, В. Ф. Asmusa, А. А. Тахо-Годи]. — М.: Мысль, 1990. — Т.1. — С. 575–612.

8. Поппер К. Открытое общество и его враги: в 2-х т. / К. Поппер: [пер. с англ.,

под ред. В. Н. Садовского]. – М.: Феникс, Международный фонд «Культурная инициатива», 1992. – Т.1. – 448 с

9. Рассел Б. Мудрость Запада: Ист. исслед. зап. философии в связи с обществ. и полит. обстоятельствами / Б. Рассел; [пер. с англ. О. Н. Орнатской]. – М.: Республика, 1998. – 479 с.

10. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К. Р. Роджерс; [пер. с англ. М. М. Исениной]. – М.: Прогресс, 1994. – 480 с.

11. Ролз Дж. Теорія справедливості. — К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. — 822 с.

Тойнби А. Постыжение истории (Сборник) / А. Тойнби; [пер. с англ. Е. Б. Рашковского]. – М.: Прогресс, 1991. – 736 с.

12. Философия социальной работы / [Митрохин В. И., Иконникова Г. И., Карева Н. Н. и др.; Под общ. ред. Жукова В. И.]; Моск. гос. соц. ин-т. - М. : Союз, 1998. - 207 с

Періодичні видання

1. Волович В. І. Проблеми соціального розвитку українського суспільства // Вісник Київського університету. Серія: Філософія, політологія, психологія. — К. 1993. — С. 3—16.

2. Гордієнко А. Методологічні проблеми осмислення буття людини в західноєвропейських філософських концепціях другої половини ХХ століття // Філософ. і соціол. думка. — 1995. — № 5—6. — С. 244—248

3. Коваленко Н.В. Бедность как социально-экономическая категория. Рассмотрено понятие бедности как социально-экономическая категория и основные научно-методологические подходы к ее определению. <http://kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/1/08.pdf>

4. Кононенко П. П., Кононенко Т. П. Духовність українського народу // Україна на зламі тисячоліть. — К., 2000. — С. 109—118.

5. Мигович І. Історичні корені й традиції благодійництва // Соціальний захист. – 1996. №4. – С. 78-87. 66.

6. Надточій Б. Пенсійне страхування в Україні: історичний аспект // Соціальний захист. – 2000. – №3. – С. 54-58.

7. Надточій Б., Яценко В. Пенсійне забезпечення в Україні: історичний аспект // Україна: аспекти праці. – 2000. – №1. – С. 8- 15.

8. Рамон Ш. Західна і східна Європа: соціальна робота і соціальна політика / Ш. Рамон // Соціальна робота в Україні: перші кроки; [за ред. В. І. Полтавця]. – К.: КМ Академія, 2000. – С. 7–28.

9. Трубич С.Ю., Швець В.Є. Формування системи соціального забезпечення. Історія соціальної роботи страхування (про пенсійну систему в США, Англії, Швеції) // Фінанси України. – 2000. – №2. – С. 110-114.

10. Хеер А. Визначення соціальної роботи 21-го століття / А. Хеер // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 9. – С. 63–68.

11. Щеглова О.С. Історично обумовлені шляхи становлення громадського піклування в Англії, Франції і Німеччині // Вчені записки .- 2001 .- № 5 .- с. 109-115.

9. Перелік екзаменаційних питань для здійснення підсумкового контролю успішності навчання

1. Зародження релігійно-міфологічних уявлень про допомогу і взаємодопомогу в архаїчну епоху.

2. Філософські погляди грецьких та римських мислителів на проблему соціальної допомоги

3. Оформлення християнських уявлень про допомогу ближньому в епоху раннього середньовіччя

4. Виникнення в епоху Відродження нової соціальної парадигми – гуманізму.

5. Зміна поглядів на сутність держави та її соціальні функції в епоху пізнього Відродження.

6. Вчення про державу і державну владу Нікколо Макіавеллі .

7. Ідея "природного права" Гуго Гроція.

8. Виникнення теорії утопізму. Погляди на державу Томаса Мора і Томмазо Кампанелли
9. Виникнення протестантського вчення та нові підходи до принципів благодійності. Теорія держави і її соціальних функцій Мартіна Лютера
10. Розвиток ідей "природного права" і "суспільного договору" в теоріях Томаса Гоббса (монархія), Джона Локка (демократія). Проблема приватної власності та форм правління в теорії Бенедикта Спінози.
11. Погляди на соціальну допомогу французьких просвітників: Вольтера Ш.-Л. Монтеск'є, Жан-Жак Руссо, Д. Дідро, П.-А. Гольбаха, К.-А. Гельвеція.
12. Теорія соціального прогресу Анн-Робера-Жака Тюрго, Жана-Антуана Кондорсе та Іоганна-Готфріда Гердера
13. Ідеальна держава на засадах суспільного договору і народного суверенітету Іммануїла Канта.
14. Теорія Георг-Вільгельм-Фрідріх Гегеля про громадянське суспільство як сферу приватного життя громадян.
15. Розвиток теорії утопічного соціалізму. Пошук нового справедливого суспільного ладу: французький філософ Клод-Анрі Сен-Сімон, англійський економіст Роберт Оуен, французький філософ Франсуа-Марі Фур'є
16. Поняття природних прав людини і природної рівності всіх людей в теоріях діячів німецького Просвітництва: Геллерта, Клопстока, Гердера
17. Філософія соціальної благодійності в соціалістичних теоріях та теоріях солідарності або лібералізму. Теорії П.Ж. Прудона, Лассаля, Маркса і Енгельса.
18. Проблеми соціального утримання, право особи на допомогу і проблема пауперизму та бідності. Ідеї д'Оссонвіля, Мюнстерберга.
19. Започаткування соціологічних досліджень тих хто потребує допомоги Чарльзом Бутом.
20. Теорії соціально-біологічного детермінізму Ч. Ломброзо і Д. Ферреро у соціальній благодійності.
21. Теоретичного осмислення соціальної роботи зроблені Алісою Соломон в Німеччині, Марією Гахер у Франції, Єлизаветою Фрай в Англії, Джейн Адамс в США.
22. Теоретичні дослідження М. Річмонд
23. Поширення ідеології індивідуального підходу до потреб клієнтів в теоріях В. Робінсон і Дж. Тефт
24. Розвиток діагностичних підходів у теорії соціальної допомоги Г. Гамільтон
25. Інтеграція діагностичної та функціональної підходів Хелен Харріс Перлман
26. Виникнення теорія юридичного соціалізму. Теорія А.Менгера.
27. Розвиток поняття «соціальна держава» в теорії С.де Сімонді.
28. Ідеї солідарності і соціальної справедливості у неолібералізмі: О.Конта Е. Дюркгейма, Л.Дюгі.
29. Виникнення концепції «соціального ринкового господарства» у неолібералізмі. Теорії Альфреда Мюллера-Армака та Людвіга Эрхарда .
30. Філософія соціальної допомоги в контексті сучасного погляду на теорію соціального ринкового господарства. Ідеї О. Шлехта, Х.Ватрина, К.В. Нёрра, Э. Ясаи, Й. Штарбатти.
31. Спроба науково-теоретичного усвідомлення різних форм соціальної допомоги в контексті теорій держави і прав людини у XVIII ст: теорії абсолютизму С Яворського і Ф. Прокоповича.
31. Теорія природних прав людини як обґрунтування філософії допомоги Михайлом Козачинським.
32. Демократичний ідеал державотворення Я. Козельського, Г. Сковороди.
33. Поява в Україні соціологічних, правових та соціалістичних теорій соціальної допомоги на поч. XX ст.: ідеї Максима Ковалевського, Богдана Кістяківського.
34. Соціальні функції держави у правових концепціях в Україні у перших десятиліттях XX ст. Ідеї солідаризму в теорії В. Липинського, М. Міхновського.
35. Ідеї соціальної держави М.Туган-Барановського, М.Грушевського, В.Винниченка.
36. Філософія соціального забезпечення у соціалістичній державі у радянську добу.